

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(قَالَ رَبِّ اجْعَلْ فِي آيَةٍ قَالَ أَيُّكَ أَلا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلا رَمْرًا وَادْكُرْ رَبَّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْابْكَارِ)

(سورة آل عمران) الآية (٤١)

به‌ئیننامه‌ی قوتابی

من به‌ئین ددهم، ئەم توژی‌ینه‌ویه، که ناو‌نیشان‌ه‌که‌ی بریتییە له (هێما له تابلۆی هونەر‌مەندانی کوردستان) هه‌مووی کاری ڕه‌سه‌نی تاکه‌ که‌سی خۆمه‌ جگه‌ له‌و جی‌گایانه‌ی، که به‌ ئاشکرا ئاماژه‌م پیکردوو، هه‌موو نووسینه‌کان و ئەنجامه‌کان، توژی‌ینه‌وه‌ی سه‌ر‌به‌خۆی خۆمه‌ و پێشتر له‌ هه‌یج شوینیک بلام نه‌کردۆته‌وه‌ و پێشکەشی هه‌یج شوینیک نه‌کردوو، به‌ئین ددهم له‌ هه‌ر جی‌گایه‌ک شتیکم وەرگر تبتیت ئاماژه‌م به‌ سه‌ر‌چاو‌ه‌که‌ی کردوو.

واژوو:

ناوی قوتابی :

ریکه‌وت:

پشتگیری و رهزانه‌ندی سه‌په‌رشتیار

من وهک سه‌په‌رشتیار گه‌واهی ده‌دهم که تو‌یژینه‌وهی قوتابی (نیمان نه‌ نوهر عزیز) به‌ ناویشانی
(هیما له‌ تابلوی هونهر مهندانی کوردستان) له‌ ژیر سه‌په‌رشتی من بووه

واژوو:

ناوی سه‌په‌رشتیار:

ریکه‌وت: / /

پشتگیری ده‌که‌م، که هه‌موو پنداویستیه‌کان جیه‌جیکراوه، هه‌روه‌ها ناماژه به‌ پشتگیری و ره‌زانه‌ندی
سه‌په‌رشتیار

واژوو: ناو: م. سامی اسماعیل مصطفی

سه‌رۆکی به‌شی شیوه‌کاری

ریکه‌وت: / /

- پيشكەش كردن:

ئەم تويژىنەو پيشكەش بە داىك وباوكى خوشەويستم دەكەم كە ھەردەم لەقوناغەكانى ژيانم پالپىستم بوونەھەر وھا پيشكەشە بە مامۆستاي بە ريزم (توانا مرجان) دەكەم كە لەگەلمان ماندووبوو.

-سوپاس و پیزانین:

سوپاس وستایشم بو خودای گهوره که دهر فتهتی پیدام بهردهوام بم له خویندن و ژیاندا، هه روها سوپاسی خانهواده کهم ده کهم که هه مووکات پالپشتوو هاوکارم بوون له در یژه ی خویندنه کهم، سوپاسی راگرایهتی کولژی هونره جوانهکان و سهروکایهتی بهشی شیوهکاری ده کهم، هه روها سوپاسی یهک بهیهکی ماموستا کانم ده کهم که رینیشاندهرم بوونه به تاییهت ماموستای سهروپهرشتیارم (توانا مرجان) که ماندوو بوو له گهلمان بوو راپهراندنی ئەم توژی نهوه.

پوختەى توپژینهوه :-

ئەم توپژینهوه به ناو نیشانى (هێما له تابلۆى هونەرمەندانى كوردستان) له چوار بەش پێكھاتوو بەشى يەكەم چوار چۆهە گشتى توپژینهوه كێشەى توپژینهوه و گرنكى توپژینهوه و ئامانجى توپژینهوه و سنورى توپژینهوه پێناسەى زاراوهكان لەخۆ دەگریت، بەشى دووهم چوارچۆهەى تۆرى پێكھاتوو له سى تەورە، تەورەى يەكەم چەمكى هێما ، تە وەرەى دووهم چەمكى هێماو ئاماژە و نیشانه، تەورەى سێهەم أ-هێما له تابلۆى هونەرمەندانى جیهانى ب-هێما له تابلۆى هونەرمەندانى كوردستان ،وله بەشى سێهەمى رێكارەكانى جێهەجى كردنى توپژینهوه باس له تابلۆيه كەم دەكەم به شىوازى شىكارى وەسفى ،وه له بەشى چوارەم ئەنجام دەرنەنجام ، گەيشتيم به كۆمەلێك ئەنجام راسپاردە پێشنيارليستی سەرچاوهكان .

ناوهرۆك

ت	لاپهه	ناونیشان	بابهت
	أ		ئایهتی پیرۆزی قورئان
	ب		بهئینامهی قوتابی
	ت		پشگیری رهزامهندی سهه پهرشتیار
	ث		پیشکه شکردن
	ج		سوپاس وپیزانین
	ح		پوخته ی توئیزینهوه
	خ		ناوهرۆك
	د		لیستی وینه کانی به کار هاتووی به شی دوو
	ذ		لیستی وینه کانی به کار هاتووی به شی سهی یهم
1		چارچیهی گشتی توئیزینهوه	بهشی بهکهه
	2	أ-کیشهی توئیزینهوه	
	2	ب-گرینگی توئیزینهوه	
	3	ج-ئامانجی توئیزینهوه	
	3	د-سنوری توئیزینهوه	
	3	ه-پیناسهی زاراههکان	
	4	ئاماژهکانی چوارچیهی ئیۆری	به شی دووهه

	5-8	چه مکی هیما	تەمەرەى یەكەم
	9-10	چه مکی هیما وئاماژە و نیشانە	تەمەرەى دووهم
	11-15	أ- هیما لە تابلۆى ھونەر مەندانى جیھان ب- هیما لە تابلۆى ھونەر مەندانى کوردستان	تەمەرەى سێیەم
3	16	رێکارەکانى جیى بەجێکردنى توێژینەوه	بە شى سێیەم
	17	میتۆدى توێژینەوه	
	17	کۆمەلگای توێژینەوه	
	17-20	شیکردنەوهى نمونەکان	
4	21	ئەنجام و دەرئەنجام	بەشى چوارەم
	22	ئەنجام	
	22	دەرئەنجام	
	22	پیشنیار	
	22	راسپاردە	
	23	لیستی سەرچاوەکان	

لیستی وینه کانی به کارهاتووی به شی دوو

ژ	ل	ناوی هونهر مه‌ند	ناوی خاوه‌ن داریه‌تی کاره‌که	سه‌رچاوه	وینه
۱		ئه‌شکه‌موت (Lascaux) له باشووری فه‌ره‌نسا	گای کپوی	هانا به‌قاین وینه‌ی نووسین ۲۰۰۱، پ. ۱۷۷	
۲		ئه‌شکه‌موت (تیگا) له فه‌ره‌نسا	گایه‌ک به‌دوای مان‌گایه‌کدا ده‌که‌ویت	جان نیلینیک، هونهر له نیاندرتالس، ۱۹۹۴، ۱۷۷.	
۳		سه‌رده‌می سامه‌را	وینه کان له سه‌ر رووه کانی قاپی قور	ئه‌ندری بارو، هونهر و شارستانیته‌ی سو‌مه‌ر ۱۹۷۹	
۴		سه‌رده‌می بابلی نوئ	له ژیر تابووتیکی ئه‌فسانه‌بییدا	https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Roaring_lions_decorative_glazed_wall_panel_from_the_Throne_Room_of_king_Nebuchadnezzar_II_from_Babylon,_Iraq._6th_century_BCE._Pergamon_Museum.jpg	
۵		سه‌رده‌می ده‌وله‌تی مؤدیرن	وینه‌ی خواومندی ئه‌تور تور و پاشا	https://discover.hubpages.com/education/The-Egyptian-Book-of-the-Dead-A-Road-Map-through-Hell	
۶		سه‌ده‌ی پازده‌ی پیش زابین	ئه‌پۆلو خواوه‌ندی ژیان جوانی	https://en.wikipedia.org/wiki/Apollo_Belvedere	

	https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Peter_Paul_Rubens_-_Christ_on_the_Cross_-_WGA20431.jpg	پیتھر پاول رؤبینزی سہر دہمی باروکی	پیتھر پاول رؤبینزی سہر دہمی باروکی	۷
	https://www.art.com/products/p10361021-sai10220016/joan-miro-carota-c-1978.htm	بہر دی نامانگوز	جۆن میرو	۸
	https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Eugène_Delacroix_-_La_liberté_guidant_le_peuple-2.jpg	اوجین دیلاکروا ناز ادیبیتشہنگایہتی گہل دہکات	اوجین دیلاکروا	۹
	https://en.m.wikipedia.org/wiki/Guernica_(Picasso)	گئیر نیکا	پیکاسویہ	۱۰
	http://kurdistanart.blogspot.com/2014/04/ro-stam-aghala-artist.html	کچہر اوسی	رؤستہم ئاغالہ	۱۱
	https://ar.pinterest.com/pin/443393525798642650	بوکہ بہ بارانہ	کہمال عبداللہ	۱۲
	http://kurdistanart.blogspot.com/2015/06/art-work-painted-by-jamal-misher.html?m=1	بوکی کور دہواری	جہمال مشیر	۱۳

لیستی وینه کانی به کار هاتووی به شی سیهم

وینه	سهرچاوه	ناوی خاوهن داریهتی کارهکه	ناوی هونهر مهند	ل	ژ
	/	/	/	°	۱
		ناشتی	/		۲
	https://www.art.com/gallery/id--a32040/rembrandt-van-rijn-posters.htm	له خاچهوه	رامبرانت		۳
	/	/	/		۴

بهشی بهکهم

چوارچیوهی گشتی توژیینهوه

أ-کیشهی توژیینهوه

ب-گرنگی توژیینهوه

ج-ئامانجی توژیینهوه

د-سنوری توژیینهوه

ه-پیناسهی زار او هکان

أ- كيشه‌ی توپزینه‌وه :-

هونەر هەر له كۆنه‌وه رۆلێكى كاریگه‌ رى هه‌ بووه‌ بۆ تۆماركردنى ژيانى رۆژانه‌ی ، واتا هەر له‌وسه‌رده‌مه‌ی كه‌ مرۆف له‌ ئەشكه‌ وته‌كان ژيانى به‌سه‌ربردووه‌ و له‌سه‌ر دیواروسه‌ قفى ئەشكه‌وته‌كان به‌ وینه‌كردن خۆشوو ناخۆشیه‌كانى رۆژانه‌ی خۆی ده‌كیشا گوزارشتى پێوه‌ ده‌كرد، هه‌ ربه‌ سایه‌ی هونەر هه‌وه‌ بوو كه‌زانرا مرۆفى كۆنى ئەوسه‌رده‌مه‌ چۆن چۆنى ده‌ژیا وه‌ ترس و دلّه‌ راوكێكانى خۆی و چۆنیه‌ تى خۆزلكردن به‌سه‌ر ئەو ئازهلانه‌ی ده‌كیشا كه‌ له‌سروشت دا راوكردنیا به‌ زحمه‌ت بوو، ئەمانه‌ وچه‌ندین رووداوى تر بوونه‌ هۆى ئە وه‌ی كه‌ ئیمه‌ بتوانین خۆینده‌وه‌یه‌كى باش له‌ رابردووبكه‌ین.

بێگومان مرۆفى ئەوسه‌رده‌مه‌ نه‌هونەر مه‌ ند بووه‌ وه‌زانوویانه‌ كه‌ ئەو وینانه‌ی ده‌یان كیشن هونەر نه‌ له‌روانگه‌ نه‌ له‌ ئەناتۆمى شاره‌زایان هه‌ بووه‌، به‌لام هه‌ موو ئەمانه‌ی به‌ (هێما) ده‌ریانى بپروه‌، سه‌رده‌مه‌ی ئەوان و سه‌رده‌ مى ئیمه‌ش له‌ داهاووشدا زۆردیارو روونن كه‌ مه‌ به‌ ستیان چى بووه‌ وه‌ه‌لگه‌رى چ په‌یامێك بوونه‌ كه‌ واتا(هێما) له‌ چه‌ندین رووه‌ وه‌ رۆلى هه‌بووه‌، ته‌مه‌نێكى درێژى هه‌یه‌ وده‌توانین بلێین له‌ ته‌مه‌نى مرۆفایه‌تى بووه‌ ، هێما په‌ یقێكه‌ یان هه‌لگه‌رى په‌یامێك بووه‌ ، ده‌توانرئ به‌ ساده‌یش بێت په‌ یامێكى گه‌وره‌ بگه‌یینه‌یت، كه‌واته‌ هێما به‌شێكى زۆرگه‌رنگ بووه‌ له‌ هونهرى شیوه‌كارى چ له‌ بواری وینه‌كیشان یان په‌یكه‌رسازى یان لقه‌كانى تری شیوه‌كارى به‌ه‌لگه‌ش ئەوپه‌ش كه‌وتنه‌یه‌ی كه‌ له‌ شارستانیه‌ته‌ كۆنه‌كا سه‌رى هه‌لدا له‌ وانه‌ شارستانیه‌ته‌ كۆنه‌كانى وه‌ك شارستانیه‌تى میزۆپۆتامیا وفرعه‌ونیه‌كان وگه‌ریكه‌كان (یۆنانیه‌ كۆنه‌كان)، كه‌ هه‌ ریه‌ ك له‌ وشارستانیه‌ تانه‌ چه‌ندین شتى شاراه‌ و ناشاراه‌ له‌ خۆده‌گرن و ئەوه‌ی توانراوه‌ ئەو هێمایانه‌ بخویندریته‌وه‌ خۆینده‌وه‌ یان بۆكردووه‌، به‌لام ئە وه‌ی كه‌ نه‌ توانراوه‌ خوینده‌وه‌ی بۆبكریت به‌شێكن له‌و هێما سه‌رسور هینهرانه‌ی كه‌ تانیستاش زانایان هه‌ ولى خوینده‌وه‌ی زیاتریان بۆده‌دن، بۆیه‌ له‌ م روانگه‌یه‌وه‌ كيشه‌ی توپزینه‌وه‌ كه‌ م ئەم په‌رسیاوه‌ ده‌ورژینم :-

-نایا هونه‌ رمه‌ ندانى كورد له‌ تابلوكانىندا تاچ راده‌یه‌ك هێمایان به‌كار هیناوه‌؟.

ب- گه‌رنگی توپزینه‌وه‌ :-

گه‌رنگی ئەم توپزینه‌وه‌یه‌ ده‌توانرئ وه‌ك سه‌رچاوه‌یه‌كى زانستى بۆ قوتابیانى داهاووسوودى لى وه‌ر بگه‌ریت، به‌ تابه‌تى له‌ بواری هێما له‌ ناو كارى هونهرى شیوه‌ كارى ، هه‌ روه‌ها ده‌بێته‌ مایه‌ی ده‌وله‌مه‌ند كردنى كتیخانه‌ی كوردی به‌تابه‌تى له‌ كتیخانه‌كانى كۆلیژى هونهره‌ جوانه‌كان و په‌یمانگا هونهره‌ جوانه‌كان هه‌روه‌ها بۆ قوتابیانى هونهره‌ و به‌هره‌مه‌ندان .

ج- نامانجی توپژینهوه :-

دیاری کردنی ئەو هێمایانە ی که بهکارهاتوووه له تابلۆی هونهرمهاندانی کورد .

د- سنووری توپژینهوه :-

- سنووری بابەتی/ هێما له تابلۆی هونهرمهاندانی کوردستان.
- سنووری شوینی/ (ههولیر، سلیمانی)
- سنووری کاتی/ (۲۰۰۸-۲۰۰۱)

پیناسهی زاراوهکان :-

هێما له رووی زمانه وانیهوه :-

هێما له بنهرهتووه وشهکه له یۆنانیهوه وهرگیراوه (sumbolein) که به واتای تۆمارکردن و پیزانین دیت و ه پیک هاتوووه له (sum) که به مانای به شیک (ههندیک) دیت له گهڵ وشهی (Bolein) که به مانای (نیشانه) دیت¹.

هێما :-

ئهماده (گهوههرهیه) که شیوه وشتهکان لهخۆدهگریت بهبی بوونی روالهتیکي رووکەش که ئەوه بنهرهتی وینه گرتنی راستهقینهیه (واقیعیه) وه له هێما په یوهندیهکه له نیوان ناماژه هونامازه پیکراوه².

هێماگهری :-

گونجاندنیکه له هێماکان بوناماژمکردن به مانایی تایبتهتی یان دهربرینی راستی و بیروراکان وه له وانیهههیمهگهری ئهدهبی زۆربهکارهاتوووه له بنهریتوو فیرکردنی ناینی، بهلام هیمهگهری وهک قوتابخانهیهک ئهوجوو له هونهری و ئهدهبیهیه ههرمهکیه بۆیه پنیوستی به بکهههکیه³.

1 نەلفتووح .محمەد، سیمبولیزم له شیعری هاوچەرخدا دار المعریف میسر ۱۹۸۶، ۳۲، لا، ۱۹۸۶. بۆ زانیاری زیاتر سهیری :مرجان، توانایحیی خضر، نامهی ماستەر بلاونهکراو، بهشی شیوهکاری کۆلیژ هونهره جوانهکان، زانکۆی صلاح دین، ههولیر، لا، ۶.

2 محمەد محسەن بناغه میژووویهکانی هونهری پلاستیکی هاوچەرخ، دار الجماهير، بهشی ۱، نوردون، ب، ت، لا، ۲۰۰۵.

3 ئیبراهیم .مهذکور، قهبارهی فلسفه، ئۆپ، ج لا ۹۲.

بەشى دووهم

چوارچىۋەى تيۋرى

تەۋەرەى يەكەم : چەمكى ھىما

تەۋەرەى دووهم : چەمكى ھىماۋ ئاماژە ونىشانە

تەۋەرەى سىيەم: أ-ھىما لە تابلۆى ھونەر مەندانى جىهان

ب-ھىما لە تابلۆى ھونەر مەندانى كوردستان

به شی دووهم - تهوهره ی بهکهم

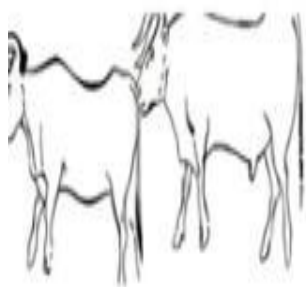
_ چه مکی هیما:

هیما (نهم زمانه نهینی و ناشکر اکر دنه له ههمان کاتدا) به توندی و همیشیهی په یوهندی به هونهره وه همیه و جگه له وینه کیشان و ته لارسازی و په یکه رسازی و رازاندنوه و هونهره کانی تر به نریکه یی هموویان له هیماکاندانراون، له کاتیکدا دروستکردنی هونهری یان ته لارسازی مامله له گهل هسته کانی مروفا دهکات به دروستکردنی هیمایهک که ناماژه یان پی دهکات⁴.

هیماکان به دریزی میژوو له هونهری هموو نه تهوهره کدا بوونیان همیه ناماژه بو تیبینییه دهر برینه کانی پیویسته، چونکه تهواری نهم لیکولینهوهمیه له سهر سیمبوله و زور له کاره هونهریه کان سمبوله که یان وهک هاو کیشیهیک بو دهر برینی بابته یی یا بیرۆکه و نهو، وهک پیکاسو کردی (کوتریک بو نوینهر ایه ته ناشتی). هیما ناماژه به شتیک دهکات که همیه و شوینی شته که دهگریتهوه بو نهوهری راستهوخو له ریگهی نهم نیشانهوه بزانتیت، چ به پیی نهوهری که به نهریت په سهندکراوه له کاتی پیش میژوو⁵.

نهو نهشکهوته نیگهرانی و باوهرو نارمزوه کانی خو دهر بری بو را هینانی وینه کیشان له سهر دیواره کانیان، له نهشکهوته (لاسکاوکس) له باشووری فهره نسا وینه کیشانی (گای کیوی) که دهگریتهوه بو نریکه یی (1200 سال) پیش زابین، وهک له (شیوه ۱)، پیم وایه په یوهندی به جوړیک سیحروه وه همیه که په یوهندی به راوکردنوه همیه⁶.

نیشانه رمزیه کانی ترهمن که، وهک له (شیوه ۲) له نهشکهوته (تیگا) له فهره نسا دوزراوتهوه، نهم نوسراوه نیشانه یی (هیما یی) که گوزارشته له بیرۆکه ی سیسکس و بهرهمهینانهوه⁷.

(شیوه ۲)

(شیوه ۱)

<http://www.tellskf.com/index.php/tha/5-cul/72094-dc169.html>⁴

⁵ حسمن. محهمهد حسمن دامهزراوه میژووپییه کانی هونهری جوانکاری هاوچرخ، دارالفکر نعلعمره یی، قاهره، بهرگی 2، لا ۱۱۳.

⁶ هانا بهقاعین. وینه ی نوسینی گو قاری المورید مائی کاروباری روشنبیری گشتی بهغدا ۲۰۰۱، لا ۱۵۷.

⁷ جان نیلنیک. هونهری مروقی سهرتایی، تار جهماله دین، نعلخدور، دار الحساد بو بلاوکردنوه و دابهشکردن، سوریا، دیمهشق، چاپی بهکهم، ۱۹۹۴، لا ۲۹_۴۷.

-هېما له بهر هه مه هونه ريه كاني ميزو پوتاميا :-

هونهری سهره تایی هونهری کی ئوبجیکتيف بوو، هونهر مهندي سهره تایی به ئاماژه وهیمای دهر برین ودهروونی و کومه لایه تی و رۆحی خوی له ئهنجامی کاریگهری ژینگه و کاریگهری له سهر کارکرد بو نوینهر ایه تی کردنی شته کانی دهو روبه ریه هوه، هیمای له هونهری شارستانی هتی میزو پوتامیا، شارستانی کون و رسه ن به ئاماژه کانی (رۆشنیبرو هونهری و ئایینی) و مر بگرین نه و اشته کان روون ده بیته وه، کاتیک دهستی کرد به بیر کردنه وه له گهر دوون و دیارده سروشتیه کان، هیماکانیان ده دوزیه وه و ناویان بو دادمه نا⁸.

دوای ئه وهی مرؤف رووی کرده کشتوکال و وهک سهر چاوهی سهره کی هیزی خوی پشتی پی به ستبوو، رووی کرده په رستنی هیزی کارای سروشت که راسته وخو کاریگهری له سهر زربوون و گه شه کردن و پیگه یشتنی کشتوکال هیه، بویه ئاو رۆلئیکی سهره کی بینی لهم بیره نوییهی دانیشته وانی میزو پوتامیا وهک له (شیه وهی ۳) بویه ئاو گرنگیه کی زیاتری له فیکر و ژياندا و مرگرت، مرؤف نه پنییه کی گرنگی نویی دوزیه وه که به رده وانی و ژيانه سهره رای ئه و گورانهی که کاریگهری له سهر زینده و مر هیه⁹.

ههروهک هیمای ناو دیاردهی رهنگه کان له هونهری میزو پوتامیای کوندا له دیر و شیه وه کان که متر گرنگ نییه وهک رهنگه کان تیبینی و هیمایان هیه ون نه بوون له سهر تیروانینه کانی مرؤفی دیرین که سروشتیان بو بگریته وه و رهنگه کان کاریگهریان له سهر ههست و سوزی مرؤف هه بو وه¹⁰. کارهینانی رهنگه کان له عیراقی کوندا پینشیری ئه وه بوو که ئاماژه ره مزیه کانی خوی وهک. بیروبوچوونه کان دهکات، رهنگه دوو فاقی رهش و سور و سیگوشه یی به سپیه وه گوزارشت له په خشیکی گوتاری فیکری بکات بهو شیه وه یی که شین ئاماژه به دروشمه پیروزه کانی تابلوکانی بابلی وئاشوری دهکات¹¹. وهک له (شیه وهی ۴)

(شیه وه ۳)

(شیه وه ۴ او ۴ ب)

8 خدر، منأل . عابیس ئه لعه و بهیدی، دیمه نی جوانکاری وینه ی هیماکان له شارستانی سو مهری و به مهنی کون، چاپه کراوی ماسته ر، بابل ۲۰۰۵، ۴۲، ۲۰۰۵
9 ناندری بارو. سه مهر، هونهر و شارستانی هتی، وه رگنر دراوه و لیدوانه که ی عیسا سه لمان و سه لیم ته ها تکریتی، به غدا ۱۹۷۹، ۹۳، ۱۹۷۹
10 ره شید، فه موزی. ئه لعه لوان، گوزاری ئافاق عه ره بیه، خانوی ۱۱ کاروباری رۆشنیبری گشتی، به غدا، ۱۹۹۱، ۱۵۰، لا
11 ساحیب، زه نیر. سو مه ریه هونهری، زنجیره ی رۆشنیبری نیشتار، له لایهن کو مئه له ی هونهر مهنه دانی شیه وه کاری عیراق دهر کراوه، دار یاکال بو دیزاین و چاپ، به غدا ۲۰۰۵، ۲۳۷، لا

-هئما له بهرهمه هونهریهکانی میسری کۆن:-

سهبارت به هئما له هونهری شارستانی دۆلی نیل ژینگهی سروشتی رۆلئیکی گرنگ و سههرکی ههبوو له چهسپاندنی خهسلتهکانی شارستانییهتی میسری کۆن، بی هاوتایی له رووی سهقامگیری ئاووههوا و لافاوی بی سروسامانی ومرزی نیل وجوگرافایی ولات¹².

ژینگه له ههموو وشهکانیدا بهشیک بوو لهو سیستمانهی که به لیکدانهوه نوینهرایهتی دهکرین بۆ هئما بینراوهکانی پهیههندیه فیکری و فهرمییهکان بۆ ئهوهی ئازهلئیک له تهواوی سروشتی میسریدا نههوزنه وه، له گولئهوه تا شتانی تر، مهگهر نامانجی پهستن بیت یان هئمایهک بیت وهک خودایهک (شیهه¹³). لیرهدا نامازه بهوه دهکهرین که میسری کۆن هئما یان له ههموو بوارهکانی ژياندا به تاییهتی له بیروباومه ئایینییهکانیدا دامهزراندوه، بۆیه خودای به نمونهی وهک مروّف له سیفته ئورگانیکیه ناسراوهکاندا داناه و هئماکانی بۆ جیاکردنهوهی نیوان خوداو خویهکی تر، ههروهک له کهسایهتییه وردهکهی حاتورو پاشادا هورموهیب، (شیهه¹⁴ 6).

ناسانکردنی یۆنانی لهگهڵ خوداوهندهکان ژيانی فراوانتر و زیاتر بهخیرهاتنی کرد بۆچیژومرگرتن ونهرمکردنی، بۆیه به هونهریک له دایک بوو که له پیشهکهی چوو بۆ نهجامدانی نهییتی ئایینی وپهیهندیهکی دهرکی لهگهڵیدا بوو، بۆ خوشی بینین و بیرکردنهوه و شیرینکردنی رۆژهکا پهیههست بوو¹⁵.

(شیهه⁶)

(شیهه⁵).

¹²Havekes. Jachutta. The first great civilization, London, Penguain book, 19VV, p.vt

¹³ دورانت، ویل . چیروکی شارستانی، تر: زهکی نهجیب محمود، دار الجیل، ج 1، بهیروت، 1998، لا 106.

¹⁴ داری پۆشته ئهفسانهکانی خوشهویستی و جوانی له یۆنان، وهزارهتی روشنبیری و زانیاری مالی کاروباری روشنبیری گشتی، بهغدا 1986

¹⁵ هونگ، رینی . لیکدانهوه و ریچکهی هونهری، تار سهلاح، وهزارهتی روشنبیری و رینوینی نهتمهوی، بهرگ 2، دیمهشق، 1978، لا 197

-هېما له بهرهمه هونەر يهکانی یونانی کون:-

هونرمهندی یونانی نامرازیکی کاریگر بوو له گه یاندنی وینهی نهویش نهویه که جهسته و روح یهکه یهکی یهک پارچمن، بویه زورترین یهکهی ههسته مرییان بهکار هینا، که جهستهی رووته، تا گوزارشتی له کاملايهتی و تهجاویر له رهههنده روحي و ماديهکانی خوئی نیشان بدات، بو نهوئی هم جهستهیه له کوتایدا وینهیهکی زیندووی راستهقینه و نمونهی بو کارهکانی پهیکری (نه پؤلو) لهو کاتهوئی (نه پؤلو) هیمای پرووناکی و دادپهروموی بوو(شيوه ۷)¹⁶.

لهو کاتهوئی مه سیحیه ت بو ماوئی زیاتر له سئ سده له بلاوبونهوئی لهناو زوریک له هاوالتیانی نیمپراتوریهتی رومانیدا مایهوه، بویه به ئایینیکی نافهومی ناسراو مایهوه که وای له یهکه م مسیحیهکان کرد به بابتهی جوړاو جوړی نهشکهنجهدان و سهرکوتکردن و چهوساندنهوه¹⁷.

(شيوه ۸)

(شيوه ۷)

بهلگه گرنگترین شيوه رمزی له ئایینی مسیحیدا خچه که بهناوبانگترین هیمایه له نیو هیماکانی مسیحیدا شيوه خچه که له هونری مسیحیدا بو نهشکهنجهدانوسزادان بهمردن دهکات، وهک له¹⁸(شيوه ۸)

¹⁶پیتەر مورای. هونری نهوړوپا له سدهی ۱۵، فمخری خلیل گوفاری روشنبیری بیانی گوفاریکی پهیوهندیاربه کلتور و هونری له جیهان، لاء

¹⁷www.egypt.almoja.net

¹⁸ مسیحیهکان پینان وایه که (عیسا) سهلامی لهسمری کوژرا و له خچی لهسمر کرا، بهلام وهک له قورناتی پیروزدا : سورة النساء، الآية ۱۵

ته وهري دووهم

-چه مكي ونيشانه وئامازه :-

هئما :- ماناي ئهو وئنهكيشانهيه كه گوزارشت له شتتيكي دياريكراو دهكات و به گشتي هئماكه دهبيت بهيهك چاو پهيامي خوي بگهيهئيت بهئي ئهوهي پئويستي به هيچ وشهيهك بيت ميسري و يونانييه كونهكان هئماكان بهكارهئناوه به لام زياتر له بهكارهئناني نيشانهكان رومانبييهكانن وهك ژمارهيهكي زور له نيشانهكان له ناو قسهكردن لهسهر هئماكه¹⁹.

رهنگه هئماكه نيشانهيهك بيت كه مهبهست له جياتي نيشانهكاني تر دروست بكات كه هاوواتاي لهگهئي بيت، و ليرهوه هئماكه دهرخهري شتتيك دهبيت كه فورمي هئمايي نيهه" و فورمي رهزمي يهكيكه له فره ميديا يان پيكهاته فيكري و لوژيكي و فورمي سمبوليكيه سلبى نيهه، چونكه زورجار توخمي دهربرينه، مادام كه كوئي واقع نيهه، بهلكو له مانايهكدا²⁰.

هئما ونيشانهكه زورجار جياناكرتتهوه، وهك هئمايهكي رهزمي يان هئمايهك دهتوانري بهدهست بهئيريت وپيرس ئامازهي بهم پهيوهنديانه كرد كاتتيك ئامازهي به نيشانهكان كرد وهك سيستهمي نيشانهناسي²¹. نيشانه:- كه شتتيكه كه ئيمه به پئي ئهو كار دهكهن، يان ئامرازيك بو خزمهتكردن به كردار، له كاتتيكدا هئماكه ئامرازيكي هزرييه، يان دهرخهري كاريگهري ميشكي مروقه²².

زاناياني موديرن رازي بوون كه هئما و نيشانه وئامازه جيا بكهئوه هئما بو مهبهستي جياوازبهكاردههئيريت، وهك هئما ههموو جوړه ميتافوريكي نيردراو و ليكچوني و ميتافور لهخودهگريرت، ئامازه:- ماناي (وهستان) ويان ئامازه به شتتيك كردن هيچ مانايهكي تري نيهه بهلام نهگهر لهههئدي كوئمهنگا لهسهر دهرگاي مائيك ههلواسريرت ئهوه دهرريدهخات كه ماناكيه جياواز دهبيت بهپئي ئهو شوئنهي كه لئي

https://www.google.com/url?sa=t&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiZ9bzV1LX8AhVHQ_EDHfO_D0gQ19FnoECA0QAQ&url=https%3A%2F%2Far.m.wikipedia.org%2Fwiki%2F%25D8%25B1%25D9%2585%25D8%25B2&usg=AOvVaw3AXPXgJOMPtuFxlT0jkSR

²⁰ ماسيلو داسكال، رهمته سيمولوزييه هاوچرخهكان، تي:هميد نهلحهمداني، روزههلاتي نهفريقا، ١٩٨٧، ١٦٦، ١٩٨٧

²¹ <http://archives.univ-biskra.dz/bitstream/123456789/3235/1/kaaouane.pdf>

²² مالكوم پراديري. جيمس ماكفار لين موديرنيته، تر: مونهيد حسنه فموزي، دار المعمون، بهغدا، ١٨٨٧

دهژیت²³ سوور کاتیک لهسەر ئهو ریگیاه دادهنری که له حالهتیکي ئاودا نیشانهی مهترسییه، لهکاتیکدا ئهگەر له لایهن دهولت یان ریخراویکهوه بهرزبیتهوه مانای (نایدیولوجی) نیشان دهدات و هیمای هموو ئهو ماناونایدیایانه و سیستهمی ئالوزه²⁴.

بهردی نامانگوز واتایهکی رهمری هیهه بو کومهنگا کونهکان و سهرهتاییهکان، لیرهدا وینهکیشی نیسپانی جوان میرو(شیهه ۱۳)، بو نمونه هموو بهرههیا نیک نهچیت بو کوکردنهوهی ئوبجیکت شتهکان لهوی جیگیر دهن و چاوهری کهسیک دهکن که کهسایهتی خوی بدوزیتهوه و پاشان له ستودیوکهی خوی پروبهروبوونهوهکانی بپاریزیت و جاروبار لهسەر پیکهاته سهرنجراکیشهکانی زیاتر تاقیبان دهکاتهوه وهونهرمهند زورجار لهبهردم شیههکانی دروست بوونی خویدا خوی سهرسام دهکا²⁵. جهمیل سهلییه له فهرهنگهکهیدا ئماژه بهوه دهکات که نیشانهکه شتیکه که هستی پی دهکریت، ریپیدراوه باوهر به شتیکی تر بکات که هستی پیناکریت نیشانه کاریکی دهرکی هستیپکراوه، که مهبهست لئی دهربرینی ئیرادهیه ئهوه شتیکه که له دهرهوهی فورمیک یان دهنگیک بهدهست دههینریت، ئهم سی واتایه یهک مانای گشتی هاوبهشن، ئهویش ئهوهیه که نیشانهیهک شتیکه که شتیکی تر دهلئیت، یان پیی دهناسریت و جیگهی دهگریتهوه، کهواته نیشانهکه زورجار هستیکی هستاوی ههبوو یان شتیکی که جیگهی ئهو شتانه بگریتهوه که ئماژهبان پیی دهکریت²⁶.

(شیهه ۱۳)

23 فلیپ. سیرینگ، هیماکان له هونهردا، نایینهکان، ژبان، لا ۶

24 فلیپ. سیرینگ، هیماکان له هونهردا، نایینهکان، ژبان، لا ۷

25 جۆنگ. کارل گوستاف مروف، هیماکان، سهمیر عهلی، بلاوکراوهکانی وهزارهتی روشنبیری و زانیاری، بهغدا، ۱۹۸۴ لا ۳۹

26 سهلییا. جهمیل، فهرهنگی فلسهفی، سهرچاوهکانی پینشو، لا ۸۵

تهوهره ی سئیه م

أ هیما له تابلوی هونرمه ندانی جیهانی :- هیما له تابلو جیهانیاکانیش ناماز به دهر برینی نهینی بوون دهکات گهل پنداویستیهکانی سروشتی مرفدا دهگونجیت، که پیویستیهکی زوری به بنه مایه کی هستی هیه بوئوهی خوی بهرو ئاسویه کی بهرتر بهرز بکاتهوه و ئهم هیمایه له زماندا په یوهست بووه و ئاشکرای دهکات که کهسک به توندی و همیشیهی له گهل هونردا بووه و هونرمه ندان زورجار بلیمه تی خویان له جیه جیکردنی کاره سه ره کییهکاندا راهینان کردوه.

(شئوه ۱۴)

اوجین دیلاکروا (نازادی پینسهنگایه تی گهل دهکات) تابلوکه ۳,۲۵ x ۴,۶۰ م لهسالی ۱۸۳۰ تهواکراوه تابلوکه ئیستا تابلوکه له موزمخانهی لوفر له پاریس نمایش دهکریت دیلاکرویکس تابلوی نازادی رابهرایه تی خه لک دهکات له ههمان کاتدا سه رکردهیه کی ناسراوی قوتابخانهی روماننیککی تابلوی فه رهنسی بوو، له م تابلویه دیلاکروا توانی قوناغی سه رکهوتنی که له کهی به سه ر دوژمنانی بهرجهسته بکات، باشترین نمونهی ئهمهش له م شئوازه توفاناوییه دایه که له لایهن دیلاکروا دروستکراوه بهر ههمهکانیان جو لهی توندوتیژ و تیکه لهیه کی شئواو و پیچاوپیچ بوون. وه هه لگری نالای ولات نازادی پینسهنگایه تی گهل دهکات، نازادی وهک خوداوه ندیککی هیما و ژنیککی به هیزی خه لک وینا دهکات.

کۆمه له ته رمه کان جو ریکه له بنکهیه ک که نازادی لیوهی به پنی پرووت و سنگی پرووت له دهره وهی تابلوی تابلوکه له بوشایی بینهدا بهردهوام ده بیت. کلاوه فریگیانیه که هیمای نازادییه له کاتی شو رشی فه رهنسی له سالی ۱۷۸۹ تابلوکه وهک نیشانهی کۆتایی روشنگه ری ده بینرا، له گهل زوریک له زانایان کۆتایی شو رشی فه رهنسی وهک سه ره تایی سه ردهمی روماننیک ده بینن. دیلاکرویکس یه که م هونرمه ند نه بوو که کلاویک. فریگیان له بهردا بیت، به لام تابلوکه ی له وانیه باشترین وهشانی سه ره تایی ئه و که سایه تییه بیت که به ماریان ناسراوه، که هیمای کۆماری فه رهنسایه به گشتی، تابلوکه شئوازی سینگوشه ی هه یه 27.

https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Eug%C3%A8ne_Delacroix_-_La_libert%C3%A9_guidant_le_peuple-2.jpg

(شپوه ۱۵)

گېرنیکا بههيزترين و بهناوبانگترين تابلوی پیکاسویه، کاردانهوهیهکی راستهوخو نیشان دهرنیت بهرامبه بومبارانی ویرانکری نازیهکان بو سهر شاروچکهی گېرنیکا له جهنگی ناوخوی ئیسپانیا. پیکاسو بو ماوهی ۳۵ رۆژی یهک لهوای یهک کاری لهسهر تابلوکه کرد و توانی له ۴ی حوزهیرانی ۱۹۳۷ کونای پی بهینیت. تابلوکه بریتی بو له بهکارهینانی رهنگی رونی و چهند رهنگیک بهکارهاتوه (شینی توخ، رهش و سپی)، بهرزهکههی نزیکهی 3.5 متر و پانی نزیکهی 7.8 متر.

بیرۆکهی دیواربهندیکه پیکدیت له دیمهتیک له ژووریکدا دهردهکه ویت لهلای چپی گایهک لهسهر روی ژنیکي خهمناکهوه وهستاه که مندالیکي مردووی له باوهشیدا ههگر توه، لهناوهراستی ژوورمهکدا ئهسپیکي زور بریقهدار ههیه و بوشاییهکی گهوره لهتهنیشدا ههیه وهک نهوهی رمیکي لیدرا بیت، له ژیر ئهسپهکهدا سهربازیکی مردووه به دهستی راستی براوهکهی شمشیریکی شکاوهی ههگر توه له لای راستی سهروهی ئهسپهکه نافرتهتیکي ترسینهر له پنجههیهکدا سهیری نهو رووداوانه دهکات که روو دهکات و چرایهکی گری له دهستدایه، تابلوکه نامازه به جهنگ ونازاری تاکهکان دهکات، بهتاییهتی خهکی مهدهنی، و ئهم کاره شکویهکی گهروهی بهدهستهیناوه و بووهته بیرهوهرییهکی بهردهوام له تراژیدیاکانی جهنگ، هینمای جهنگ و بهدییهینانی ناشتی لیکدانهوهی تابلوکانی گېرنیکا زور جیاوازن و دژی یهکترن. بو نمونه، بو دوو توخمی زالی دیوارهکه گا و ئهسپ.

میژوونوسی هونهر پاتریشیا فیللینگ دهلئیت: گا و ئهسپهکه نوینهرایهتی دوو کهسایهتی گرنگ دهکن له کلتووری ئیسپانیا، پیکاسو خوی بیشتر ئهم کهسایهتییهکی بهکارهیناوه بو نهجمادانی رولی زور جیاواز له ماوهی کاره هونهریهکهیدا، ئهمهش وای کردوه لیکدانهوهی مانای راستهقییهی گا و ئهسپهکه ئهکیکي زور قورس بیت²⁸.

[https://en.m.wikipedia.org/wiki/Guernica_\(Picasso\)](https://en.m.wikipedia.org/wiki/Guernica_(Picasso))²⁸

ب- هیما له تابلۆی هونرمهندانی کوردستان :- هیما وهکو بابهتیکێ گرینگ رهنگدانوهی له نێو کاری هونرمهندانی کورد ههبووه، زۆریههه هونرمهندان له جیهانی بیرکردنهوهدا بۆچونی تایبهتیان ههیه بهرامبهر به جیهانی هونهر ههریهکهشیان ریگهیهکی تایبهتی خۆی ههلهدهبژیری، هونرمهندانی کورد ستانیش وهک به شتیک له هونرمهندانی جیهان له ههموو بواریک کاری خۆی ئهنجام داوه به رههههه هونهری خۆیان ههبووه.

بروانه شیوهی(١٦) کاری هونرمهند (رۆستهه ئاغهله)، هونرمهند ئهم کارهه ئهنجامداوه به ناو نیشانی(کچه دراوسه) هونرمهند وینهه ئافرهتیکه له ناو تابلۆکهدا نیگار کیشاوه که کراس و کهوایهکی رهنگا و رهنگی لهبهردایه که خۆی ئهم رهنگانه ماناو واتای خۆی هه یه که له سههر رووبهری کراسهکه چهند هیمایهک ههیه و لهسههری لهچکیک ههیه که رووبهرهکهی سپیه گۆلی سوری تیدا نهخشینهراوه که وای ئافرهتهکه بهرووبهری سههرز داپوشراوه چهند نهخشیک له سههری به رهنگی زهرد دروست کراوه فهرشیک له ژیری وینهه ئافرهتهکهوه رایهخراره و سههرینیک ههیه که لهژیر دهستی دانراوه و رووبهریک دهبینرئ له دواوهی ئافرهتهکه شیوهی بالنده و نهخشی ئهنزایی تیدا دهبینرئ بهلام هونرمهند گرنگی زیاتربه هیماکانی سههر تابلۆکه داوه ئهگهر وردبینهوه له تابلۆکه دهبینن هونرمهند به وردی کاری کردوه له سههر تابلۆکه.

(شیوه ١٦)

ناو نیشانی کارهکه: کچه دراوسه

ناوی هونرمهند: رۆستهه ئاغهله

پێوانهه کارهکه: ٨٠x٥٠سم

مهتریاالی به کارهاتوو بوکارهکه: رهنگی زمیتی له سههرکانفاس

میژووی به دیهینانی کارهکه: ٢٠٠١

شوینی کارهکه: ئه رشیفی هونرمهند

بروانه شیوهی (۱۷) کاری هونرمه‌ند (که مال عبدالله)، هونرمه‌ند ئهم کارهی ئهنجامداوه به ناونیشانی (بوکه به بارانه) دیمه‌نه‌که دیمه‌نیکی گوندیکی کوردییه، ناومراستی دیمه‌نه‌که کۆمه‌لئیک مندالان که یه‌کیکیان هه‌له‌گرن، له ناومراستی رووی وینه‌که‌شدا دۆمیایه‌کی دار هه‌یه، که به مندالان دهوره دراوه. کردار که بریتیه له دروستکردنی باز نه‌یه که له شیوهی ئه‌لقه‌یه‌کدا، که پیکهاتوو له کۆمه‌لئیک مندالان که له نیو خۆپاندا له هه‌لوێستی جۆراوجۆردا ده‌جولین و به‌ره‌و ناوه‌ند، له‌سه‌ر بنه‌مای ئه‌وهی که سوژه و بیرۆکه‌که له‌وهی جیگیر ده‌بیت، چاویان ده‌گیرن و جوله‌کانیان و چه‌پله‌ لیدانیان به‌ ناراسته‌ی بووکه‌له‌که یان خه‌یالی سه‌دان کهس (ئهو بارانه‌ی که منداله‌که هه‌له‌گرت و ئه‌وان دێر له‌به‌رده‌میاندا دنووسن بۆ دهربرینی جۆری له‌جوله‌ی ریتیمیه‌وه، هه‌ر وشه‌یه‌ک پشکی خۆی هه‌یه له... فۆرمی وشه‌ی باو له‌ رووی وینه‌که‌دا، و هه‌ر مندالئیک جوله‌ی خۆی هه‌یه، و هه‌ر مندالئیک هه‌مه‌جۆری و کردار هه‌کانی خۆی هه‌یه، هه‌ر مندالئیکیش تیکه‌له‌ی ره‌نگه‌کانی خۆی هه‌یه. ژینگه‌ ئاماده‌یییه‌کی به‌رچاوی لهم ته‌مه‌رده‌دا هه‌یه، به‌تایبه‌تی که دیمه‌نی گشتی گوندیکی کوردیه‌رییه، واته ئیمه له ناوچه‌ی ژینگه‌داین، ئاماده‌کردنی ئهم بووکه شووشه داره و داپۆشینی به‌ قوماش و هه‌لگرتنی و رویشتن به‌ شه‌قامه‌کانی گوند و تێپه‌رین ئهنجام ده‌دریت له‌ ریگه‌ی مأل و جاده‌ ده‌رگا به‌ ده‌رگا بۆ دهربرینی به‌شداریی خۆیان له‌ رپۆره‌سمی پاککردنه‌وه‌ی ئاو تا ئهم بۆنه‌یه ده‌گریته‌و²⁹.

(شیوه ۱۷)

ناونیشانی کاره‌که: بوکه به بارانه

ناوی هونرمه‌ند: که مال عبدالله

پێوانه‌ی کاره‌که: ۳۰۰ x ۲۳۰

مه‌تر یالی به‌ کارهاتوو بو کاره‌که: ره‌نگی زه‌یتی له‌ سه‌رکانفاس

مێژووی به‌ دیه‌ینانی کاره‌که: ۲۰۰۴

شوینی کاره‌که: ئه‌ رشیفی هونرمه‌ند

بروانه شیوهی (۱۸) لهم کاره‌ی هونرمه‌ند دونیایه‌ک هیمای به کاره‌یناوه هیچ شوینیکی ناو کاره‌که‌ی بیهش نه‌کردوو له هیمای، نافرته‌تیک له ناوهراستی کاره‌که دایه که جلوبه‌رگی کوردی پۆشیوه له سهر فهرشیک دانیشتوه که رنگی به‌کاره‌یناوه له بهشی دواوه‌ی وینه‌ی نافرته‌که دووب‌آنده و دوو دار ده‌بیریت له دهسته راستی بینر زیاتر شیوه‌ی بازه‌یی چه ماوه‌ی تیدا به رچاو ده‌که‌ویت، له سهری چه فیکی هه وری هیه که خۆی له خۆی دا هیمایه رووبه‌رکه‌ی به رنگی سه‌وزه هونرمه‌ند رووخساری وینه‌ی نافرته که ی کردوته چه ند رووبه ریک که ره نگی بو ناوچه وانی به کاره‌یناوه که بریتیه له رنگی پرتقالی و رنگی مۆر و رنگی شین که تیدا ده‌بیری و به هیل سنووری رنگه‌کانی له یه کتری جیاکردوته وه هونه رمه ند بوکراسی نافرته که رنگی زه‌ردی به کاره‌یناوه و له سه ر نه م رووبه ره ش شیوه‌ی گوئی به ره نگی سپی و قاوه‌یی بو ته واوی رووبه‌ری کراسه که داناوه ره نگی نییله‌که‌که شی هونه رمه ند ره نگی سه‌وزی بو رووبه ره که ی به کاره‌یناوه که له سهر نه م رووبه ره ش چه ند لقی دار ده‌چیت دار تابلۆکه پریه تی له هیل رنگه‌تر، هه‌ر که سه‌یری ده‌که‌ین هه‌ست به هیمای ده‌که‌ین له ناو تابلۆکه³⁰.

(شیوه ۱۸)

ناویشانی کاره‌که: بووکی کورده‌واری

ناوی هونرمه‌ند: جمال مشیرمراد

پێوانه‌ی کاره‌که: ۱۰۰ x ۷۰سم

مه‌ترپالی به کاره‌اتوو بو کاره‌که: رنگی زه‌یتی له سه‌رکانفاس

میژوو‌ی به ده‌ینانی کاره‌که: ۲۰۰۸

شوینی کاره‌که: ئه‌رشیفی هونرمه‌ند

³⁰ <http://kurdistanart.blogspot.com/2015/06/art-work-painted-by-jamal-misher.html?m=1>

بەشى سىيەم

رېكارەكانى جىبەجى كىرنى تويژىنەو

مىتودى تويژىنەو

كۆمەلگە تويژىنەو

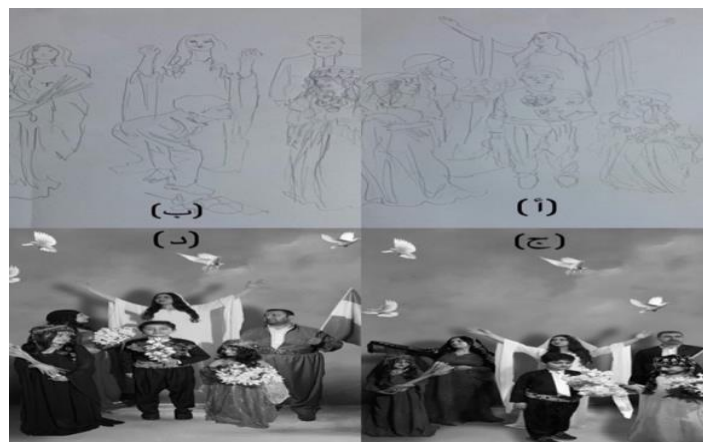
شىكرىنەو نىمۇنەكان

بهشی سښه ريکاره کاني جيبه جي کړني توږينه وه

میتودی توږينه وه:- میتودی شیکاری ولسفی به کار هیناوه چونکه نهگونجیت لهگهل توږينه وه کمه .

کو مه لگای توږينه وه:- ههولمدا نهو تابلویانه کو بکه مه وه که هیمايان تیدایه وبگونجی لهگهل توږينه وه کمه سهره تا تنها تابلوی هونر مهندانی ههولیرم هه لیزاردیوو پاشان بو دهولمه مند کړنی توږينه وه کمه هونر مهندیکی شاری سلیمانیشم هه لیزارد که هیماي تیدابیت، بهلام لهم توږينه وه یه تنها سی تابلوی مه بهست دارم داناوه ،چونکه نهو سی تابلویه زیاتر لهگهل توږينه وه کمه م دهگونجی.

بیروکه ی پروژه کمه من وهک قوتابی قوناعی چوار، وهک هه موو هونر مهندان سه رهتای دهستیپکم لهگهل بهریز سهرپرشتیارم بیرم له بیروکه یهک کردهوه حزم لئی بیت و دراسه ی بکه م ،هه تابلویهک بیر کړنه وهکی زوری ده ویت ویستم تابلوکم له سهر بابه تیکی گرینگ بیت هه سکردن به دیاریده یهک که له ناو کو مه لگا رنگ دانه وهی هه بیت ، بو پروژهی هونر یه کمه ویستم کاره کمه له ریگای هیما وه نهجام بدهم ،زوریک له هونر مهندان کاریان له سهر (هیما) کردهوه ویستم کاره کمه جیاواز بیت لهوکارانه ی دهر باره ی هیما کراون ، ویستم له ریگای چند سکچیککی سهرهتای دیمه نه که بخره روو سهرهتای دروست کړدن نهو بیروکه له سهر وم رهقه ی A3 کیشراوه وهک له (شپوه ۱۹) (أ) پیکهاتووه له پننج فیگر بوتهوازی تابلوک ههلسام بهگورینی له وینه ی (ب) پیاویکم زیادکرد که بو تهوازن تابلو بهباشم زانی که ۶ فیگر بیت ،دواتر ههلسام به وینه گرتن له وینه (ج) ههلسام بهزیاد کړدن کوتر بهلام بوتهوه ی تابلوکم شیوازی کومپوزشنی هه بیت نهوا له وینه ی (د) شیوازی کومپوزشنی سیگوشم بینی ،نه مه کو تا سکچ بیروکه نیه لهگهل قولبوونه وهی بابتهکه روژانه کار کړدن له سهری زیاتر ههله بهرچاو دهکویت بیروکه ی زیاترت بو دیت لهکاتی کړکرد

(شپوه ۱۹)

شیکردنهوهی تابلوی پروژهکهم :-

وهسفی گشتی کارهکه :-

لهم کارم دا ۶ فیگهر ههیه لهگهڵ ۴ کۆتر که ئافرتهکه له ناوهراستی کارهکه دایه لای چهپی تابلۆکه ئافرتهتیک ههیه لای راستی پیاویک وه له پینشان ۳ مندال ههیه، وهک له (شپوه ۲۰)

ناونیشانی کارهکه: ناشتی

پیانوهی کارهکه : ۱۷۰x۱۵۰سم
مهتر یالی به کارهاتوو : رهنگی زهیتی له سه رکوتال

میژووی به دیهینانی کارهکه : ۲۰۲۳

شوینی کارهکه: کۆلیژی هونهره جوانهکان.

شیکردنهوهی کارهکه :-

تابلۆکه به شپوهکی ستوونی پیک هاتوو له ۱۵۰ به ۱۷۰سم ، پیکهاتوو له ۶ فیگهر ههیه فیگهره ک به جوړیک جوولهی جیاوازی کردوو که له سه رههندی پیک هاتوو، له ناوه راست کچیک که جلیکی سپی له بهر دایه، دهستی بهرز کردۆتوو کۆترهکان نازاد دهکات که له سه رهوهی ئافرتهکه دا چوار کۆتر ههیه که به مهبهستی چوار پارچهی کوردستان ئافرتهکه وهک دایکی نیشتمان سه یردهکریت ئهم فیگهرانهش وهک کۆمهڵگا سهیر دهکرین ، لای چهپی تابلۆکه ئافرتهتیک ههیه که رووی له سیادهکه کردوو جلیکی پهملهی له بهر دایه وه له دهستی چهپکه گۆنیک ههیه که گۆله حاجیله یه، له سهیری چه فیکه هه وری هیه که خۆی له خۆی دا هیمایه رووبههکهی به رهنگی رهشه که نهخشی سپی سووری تیدایه لای راست تابلۆکه پیاویک ههیه که به جلیکی کوردی قاوهی که سهیری لای چهپ دهکات به دهستیوه نالای گرتوو وه له پینشهوهی پیاوهکه مندالیکه کچ ههیه که جلیکی پرتهفالی سورباوو که به دهستیکی گۆله نیرگز ههیه

دهسته كهی تری له لای قژی داناره كه سهیری منداله كچهكه دهكات كه لای چهپی تابلۆكه دایه لهسهیری كلاویکی زهره ههیه كه شتیکی كوردهواریه وهكۆلوانهکی سپی بهسهر شانی داداره، وه لهناومراستی دوومنداله كچهكه مندالێکی كور ههیه كه جلیکی كوردی شینی لهبهره كه لهگهل منداله كچهكان گۆلی ههل گرتوه سهیری گۆلهكهی دهستی دهكات، له لای چهپی تابلۆكه له پیش نافرتهكه مندالێکی كچ ههیه كه جلیکی شین كهسکی باو لهبهر دایه رووی له لای راستی تابلۆكه كردوه كه سهیری مندالهكان دهكات، وه گۆلی لهدهسته رووی لای چه پی تابلۆكهیه، لهدهستی گۆله گهنم ههیه كه بو زۆربوونوو به پیت بوونی خاكه، لهسهیری كلاویکی كوردهواری ههیه كه ههواره رووبهركهی به رنگی شینه نهخشی سپی رهشی تیدایه، وه هیلهگیکی لهبهر دایه كه بهرووبهیری رهش داپۆشراوه چهند نهخشنیک لهسهیری كراوه، وه له دواوهی نافرتهكه رنگیکی زهره ههیه كه له رۆناکی دهچنیت به مهبهستی ژيانهوه، له پشتیشی رۆناکیهكه ههوارهیه ههیه، له خوارهوی تابلۆكه به رنگیکی توخ سۆری مۆرباو رنگ كراوه كه تیکهل به جلی فیگهرهكان كراوه، كارهكه به شیوازیکی الرمزه (هینما) بنیات نراوه، لهم تابلۆیهدا هونهرمهند توانیویوتی خستنهروی خهسلهتی هونهری شیوهی هینما بكات له رووی رنگ و هیل و قهباره و هاوسهنگی و بهرزی و نزمی وینهی نافرتهكان و پیاومهكه و مندالهكان دوباره بونهوی له بههای رنگ كه ئهمانه به بنهمای جوانی دانهریت له هونهری نیگار كێشاندا، بینر كاتیک سهیری ئهم تابلۆیه دهكات ههست به نااگای خزی دهكات.

كاره هونهریهكه له رووی:-

سینهرو و روونای: - كاره هونه ریكه له رووی سینهروو رۆناکی به گشتی تاریکی رۆناکی دهبینریت كه له پشتی فیگهرهكان رۆناکی ههیه دهواروبهیری تاریکیه وه له كارهكهم سووم له ئیشه كانی هونهرمهند رامبرانت وهرگرتوه نمونهی كاری هونهرمهند وهك له (شیوه ۲۱).

(شیوه ۲۱)

تهكنیک كهستهی بهكارهاتوو :- ئهو كهستهیهی بهكارهاتوه له كاره هونهریهكه رنگی رۆنی لهسهر كانقاس فلچه به قهبارهی شیوازی جیاوازه كار هاتوه .

-رهنگ:- رهنگی بهکار هاتوو له کاره هونهریهکه به گشتی هارمۆنیه، خهسله تهکانی رهنگی رۆنی گونجاویهکی باشی ههیه له بهجیهینانی ئهوتهکنیکه لهو کارهدا تابلۆکه بهگشتی له ره نگی (مۆر، شین، سۆر، زهرد) پیک هاتوو له بهشی خوارموه وه سهرموه تابلۆکه رهنگیکی مۆری سۆر باو ههیه له ناوهراستی تابلۆکه رهنگیکی زهرد رۆناکیهکی بههیزههیه ، له ناوهراستی تابلۆکه ئافرهتیکی جلئیکی سپی سارد لهبهر دایه وه خوارموه ی بهشی فیگهرهکان به گشتی تاریکه هارمۆنی تیدا بهدیار دهکه ویت ، به گشتی باگراوهندهکه تۆخه ،دواوهی فیگهرهکان رهنگی ساردوو رۆناکی به هیز ،لیدانی فلچه نهمرتر سافتر کار کراوه بهروونی ههستی پیی دهکریت.

-کۆمپوزیشن:- کاره هونهریهکه له رووی دارشتنهوه شیوه سینگۆشهییه،هاوسهنگی تهواو ههست پیدهکریت وهک له(شیوه ۲۲)، وه له سهر بنهمای جو له بنیات نزاهه قهبارهی ئافرهتهکه بهراود به فیگهرهکانی تر گهورهتره بهمهههستی پیشان دانی گهورهی داکی نیشتمانه ،له تابلۆکه ئهوهی زیاتر سهرنجی خراوتهسهری فیگهری ئافرهتهکهیه که جلی سپی له بهره بههۆی ئهو رهنگی لهبهریهتی ولیدانی رۆناکیهکه لهسهر جلهکهی که چاوو بۆخۆی رابکیشی و ببیته سیاده.

(شیوه ۲۲)

بەشى چوارەم

ئەنجام

دەرئەنجام

راسپاردە

پېشنيار

ليستی سەرچاوهكان

بهشی چوارهم

ئهنجامی توژیینهوه

1. هونرمهندان (رۆستهه ئاغال، که مال عبدالله، جمال مشیرمراد.. هیترا) له ئهموونی هونریاندا ههولی دهولمههه کردنی بابتهکانیان داوه ئهویش به بهکارهینانی (هیمه).
2. هیمای باو و بهناوبانگیان بهکار هینا له تابلوکانیاندا سههرای جیاوازیان له شتیوازی کارکردن.
3. هونرمهندان (رۆستهه ئاغال و کمال عبدالله) هیمایان به شتیوازی ریالزمی دهرهیناوه، بهلام هونرمهند (جهمال مشیر) هیمای به شتیوازی سیمبولیزم دهربریهوه.
4. هونرمهندان هیمایان لهژینگهه دهورووبهریان و مرگرتوه لهوانه ژینگهه کومه لایهتی و میژووی ونه ریتی فولکلوری.
5. هونرمهندان سویدیان له بهههه مرۆف و مرگرتوه به تاییهتی له ژبانی کومه لایهتی و میژووی.

دهرئهنجام

1. ئهه هیمایانهه که هونرمهندان له تابلوکانیان بهکار هیناوه تارادهیهکی زور په یوهنیان به بابتهه کانیاوه هه بووه.
2. هونرمهندان هیمایان به سههچاوهیهکی سهههکی داناوه لهکاره هونرمهندانهکانیان.

راسپارده

توژیهر پیشنیاری ئاراستهه لایهنی پهیههندی دار دهکات که جهخت لهسهه هیمه باوهکان بکهههوه، که له لایهن گهلی کوردوهه بویان ماوهههوه وهک ئاماژهیهک بو توژیهران و ئارمزهوومهندان، ئه وهش بو پرسه میلیهکان وهاندانی هونرمهندان بو کارکردنی زیاتر له پیناوه دهر خستنی چههکی شوناسی کوردی.

پیشنیار

- توژیهر ئهه بابتههه خوارمهه وهک توژیینهوهه پیشنیار دهکات
1. نامۆ بوونی سومبوله شاراوهکان له تابلوی هونرمهندانی کوردا.

1. ئەلقوتوح .محمەد، سیمبولیزم لە شیعری هاوچەرخدا دار المعریف میسر ۱۹۸۶، ۳۲، ۱۹۸۶. بۆ زانیاری زیاتر سەیری :مرجان.توانا یحیی خضر، نامەیی ماستەر بۆلۆنەر، بەشی شێوکاری کۆلیژ هونەرە جوانەکان، زانکۆی صلاح دین، هەولێر، ۲۰۰۵.
2. حەسەن .محمەد حەسەن بناغە میژوو بیەکانی هونەری پلاستیکی هاوچەرخ، دار الجماهیر، بەشی ۱، ئوردون، ب، ت، لا، ۲۰۰۵.
3. ئیبراھیم .مەکور، قەبارەیی فەلسەفی، ئۆپ، ج ۲، ۹۲.
4. <http://www.tellskuf.com/index.php/tha/5-cul/72094-dc169.htm>
5. حەسەن .محمەد حەسەن دامەزراوە میژوو بیەکانی هونەری جوانکاری هاوچەرخ، دارالفکر ئەلەمبەیی، قاهیرە، بەرگی 2، لا، ۱۱۳.
6. هانا بەقاعین. وێنەیی نوسینی گۆقاری المورید مائی کاروباری رۆشنیبری گشتی بەغدا ۲۰۰۱، لا، ۱۵.
7. جان نیلنیک .هونەری مرقۆیی سەرەتایی، تار جەمالەدین، ئەلخوور، دار الحساد بۆ بۆلۆکر دەرە و دابەشکردن، سوریا، دیمەشق، چاپی یەکەم، ۱۹۹۴، لا، ۲۹، ۴۷.
8. خدر، مئال . عابیس ئەلەبەیدی، دیمەنی جوانکاری وێنەیی هێماکان لە شارستانی سۆمەری و یەمەنی کۆن، چاپنەرایی ماستەر، بابل ۲۰۰۵، لا، ۴۲.
9. ئاندرو بارۆ. سەمەر، هونەر و شارستانیەتی، وەرگێردراوە و لێدوانەکی عیسا سەلمان و سەلیم تەها تکریتی، بەغدا ۱۹۷۹، لا، ۹۳.
10. رەشید، فەوزی . ئەلەملوان، گۆقاری نفاق عەرەبی، خانووی ۱۱ کاروباری رۆشنیبری گشتی، بەغدا، ۱۹۹۱، لا، ۱۵.
11. ساحیب، زەبیر. سۆمەریە هونەری، زنجیرەیی رۆشنیبری ئیشتار، لە لایەن کۆمەڵەیی هونەرەکانی شێوکاری عێراق دەرکراوە، دار پاکال بۆدیزاین و چاپ، بەغدا ۲۰۰۵، لا، ۲۳.
12. دورانت، ویل . چیرۆکی شارستانی، تر: زەکی نەجیب مەحمود، دار الجیل، ج ۱، بەیروت، ۱۹۹۸، لا، ۱۰۶.
13. داری پۆشتە ئەفسانەکانی خۆشەویستی و جوانی لە یۆنان، وەزارەتی رۆشنیبری و زانیاری مائی کاروباری رۆشنیبری گشتی، بەغدا ۱۹۸۶.
14. هۆنگ، رینی . لێکدانەوە و رێچکەیی هونەری، تار سەلاح، وەزارەتی رۆشنیبری و رێنۆینی نەتەوی، بەرگ ۲، دیمەشق، ۱۹۷۸، لا، ۱۹۷.
15. پیتەر مورای. هونەری ئەوروپا لە سەدەیی ۱۵، فەخری خەلیل گۆقاری رۆشنیبری بیانی گۆقاریکی پەیوەندیدار بە کلتور و هونەری لە جیھان، لا، ۴.
16. www.egypt.almoja.ne
17. مەسیحیەکان پێیان وایە کە (عیسا) سەلامی لەسەری کوژرا و لە خاچی لەسەر کرا، بەلام وەک لە قورئانی پیرۆزدا : سورة النساء، الآية ۱۵
18. <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&cd=&ved=2ahUKewiZ9bzV1LX8AhVHQ EDHfO D0gQ FnoECA0QAQ&url=https%3A%2F%2Far.m.wikipedia.org%2Fwiki%2F%25D8%25B1%25D9%2585%25D8%25B2&usq=AOvVaw3AXPXgJOMPtufXuIT0jkSR>
19. ماسیلۆ داسکال، مۆتە سیمۆلۆژیە هاوچەرخەکان، تی: حەمید ئەلحەمدانی، رۆژەلاتی ئەفریقا، ۱۹۸۷، لا، ۶۱.
20. <http://archives.univ-biskra.dz/bitstream/123456789/3235/1/kaaouane.pdf>
21. مەلکوم پرادیری، جەیمس ماکفەر لێن مۆدیرنیتە، تر: مۆئەید حەسەن فەوزی، دار المعمون، بەغدا، لا، ۱۸.
22. فلیپ سیزینگ، هێماکان لە هونەردا، ئایینەکان، ژیان، لا، ۶.
23. فلیپ سیزینگ، هێماکان لە هونەردا، ئایینەکان، ژیان، لا، ۷.
24. جۆنگ، کارل گوستاف مرقۆف، هێماکان، سەمیر عەلی، بۆلۆکر و هونەری و زانیاری، بەغدا، ۱۹۸۴، لا، ۳۹.
25. جەمیل سەلیبا، فەرەنگی فەلسەفی، سەرچاوهکانی پێشوو، لا، ۸۵.
26. https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Eug%C3%A8ne_Delacroix_La_libert%C3%A9_guidant_le_peuple-2.jpg
27. [https://en.m.wikipedia.org/wiki/Guernica_\(Picasso\)](https://en.m.wikipedia.org/wiki/Guernica_(Picasso))
28. <https://ar.pinterest.com/pin/443393525798642650/>
29. <http://kurdistanart.blogspot.com/2015/06/art-work-painted-by-jamal-misher.html?m>